

נר לדוד - גליון 19

ל' מרחשון תשע"ט

בס"ד

את ראשית דרכו כסופר כאן בארץ ישראל עשה רבי דוד זריצקי בעיתון "שערים".

העיתון שיצא לאור על ידי תנועת פא"י היה מקומו הטבעי של ר' דוד עם בואו ארצה, כהמשך ישיר לפעילותו רבת הגוונים בתנועה במחנות העקורים בפריז, וכעורך עיתונם "בשער" שי"ל שם, וכשליחם לאמריקה שם שהה בשליחות התנועה כשנה לפני עלותו לארץ ישראל בקיץ תש"ט. עם בואו לארץ התקבל ר' דוד בכבוד גדול והפך לחבר מן המניין.

את תנועת פא"י נטש ר' דוד בכאב בתוך זמן קצר בראותו את הסטייה הרעיונית בה לקתה, ועל כך נרחיב בעז"ה בעתיד ועד חזון למועד.

בגליונו מופיע מאמרו הראשון שנכתב כאן בארץ. המאמר היה כה נוקב עד שהמערכת היתה צריכה להביע הסתייגות מתוכנה.

בברכה

מערכת "נר לדוד"

אמריקה בארץ ישראל

(ממחשבותיו של עולה חדש)

הננו מפרסמים בזה מאמר ראשון שנכתב בארץ ע"י סופרנו הח' דוד זריצקי. לא עם כל האמור במאמר זה אנו מזדהים. אפשר לראות הרבה דברים גם באור אחר. אך עצם העובדה של התרשמות זו שבאה לביטוי במאמר זה, נותנת מקום למחשבות נוגות, אשר עלינו כולנו להסיק מהן מסקנות. המערכת.

מאלנבי עד ברונוזוויל או וויליאמסבורג, מ"שער עליה" עד אליס איילנד, אין לך אלא מלוא זרועו של אדם, ממש, פשוט ידך ואתה נוגע בשתי הקצוות. אדם מישראל מעמיס על שכמו מלוא הרים של חמה לוהטת ואץ רץ. לאן? לאותו המקום שאליו רץ היהודי האמריקני. ההוא נושא לפניו את הכרס הממולאה תרנגולות, על ראש-גוד-ביי שלו חבוש לו כובע רחב תיתורא ומאחוריו משתרכת לו שורה ארוכה של שני רקבון, המתדבללות לו בינות למנעליו המיוחדות ואינן נותנות לו לרוץ –

ובאלנבי? הזיעה הופכת כאן לטיפין של זוהמה והבריות אצות רצות שטופות בזיעה. לאן? לאותו המקום שאליו רץ היהודי האמריקני. אלא שהללו מאלנבי נושאים לפניהם את כרסי הצנע, על כתפיהם הקרקפת הנוצצת והחרושה ומאחוריהם חלום האידיאלים משנים עברו שהביאום מעיירותיהם,

חלום עבודת האדמה והחלוציות, הטמון אי שם מתחת למרבד האספלט של אלנבי הסואן והשנים ההן מתדבלות לו בינות לרגלים ויש שאינן נותנות לו ללכת...

- זוכרים אתם כיצד היו מסתכלים אצלנו על יהודי מארץ ישראל?

- דרך ארץ, רבותי! כאן מהלך אידיאל בכובע לבן, הכותל המערבי ניבט לו מעיניו, ושמא אין זה כלל כובע לבן, אלא קברה של אמנו רחל? כאן אדם הדורך על האדמה - ומעבדה בזיעת אפיו - שאנו נזכה רק לאחר ק"כ שנה לשים מלא חופן הימנה בשקיק זעיר למראשותינו, כלום לא חלף פעם רעיון במוחנו, שמשיח צועד בעקבותיו?

והלשון זו שפת הקודש של תורה ונביאים, הריהי שופעת מפיו כלשונה של פולין, להבדיל, מפיה של עלמה בת החברה המכובדת אצלנו. הפעוטות נגררו אחריו, ב"שטיבל" סחו הבריות בטיבו של זה ושבועות ארוכים לא שכחה העיירה את המאורע.

ביקשתי את האדם הזה בכל תל אביב כולה, בבתי הקפה, ליד התורים של האוטובוסים, בנמל וברחובות העיר, ליד סוכת הגוזז ועל שפת הים. בלשתי, פשפשתי בעיניהם - רבותי, תנו לי לפחות ניצוץ של כותל מערבי אחד בעיניכם. יהודי! - סחתי לאחד, סתם יהודי ברחובה של עיר - יהודי! הדגשתי פעם נוספת, יודע אתה, שקומץ מהאדמה הזאת שאתה דורך עליה שמו לו לאבי זקני למראשותיו בקבר, היודע אתה שאתה דורך על אדמתה של ארץ ישראל?

הוא ניגב את זיעתו ממצחו והעיף עינו בכעס כלפי החמה:

- כסבור אני, שאתה זה אותו "לכה דודי" כמו שכתוב, שדעתך נתונה לכגון אלה. דירה יש לך? אני אין לי עדיין.

לא עוד ביקשתי את היהודי שבחלומי ואמרתי להסתפק ביהודי משלנו, סתם תגר או חייט מקוטנא או מאיישישוק, מברדיטשוב או מסלבודקה, בלי פעמונים ובלי כובע לבן, בלי אידיאלים ומאווים גדולים, סתם יהודי, האומר בשבת בין הערביים "אשרי תמימי דרך" בניגון

המסורתי, הלבבי, ומגרד לו את שכמו במקלו המסוקס בטבורו של שוק, המנשק את המזוזה בפיו ומקלל את סוסו בקללות עבריות משלו, שרק הוא וסוסו מבינים אותן. הרי אתם מכירים אותו ואיני צריך להציגו לפניכם.

שוב יצאתי לרחוב (לבתי הקפה שוב לא הלכתי, שם בודאי לא אמצא אותו), אל התורים שליד האוטובוסים, אל החניות מקום שעומדות המוניות, מקום שעומדים בעלי העגלות ומכוניות המשא, הקשבת לשיחותיהם והסתכלתי בעיניהם היחודיות, עקבתי אחרי תנועות ידיהם ואחרי ביטויי פרצופיהן - אין.

אין שמעיה מנדיל ולא אשתו - שמעיה מנדלית, אין חיים הסייס ואין משה לייב השמש, לא מיניה ולא מקצתיה.

ועדיין אני מאוכזב ואני מוסיף ומבקש. שמא נתגבש במשך הזמן טיפוס ארצישראלי ספציפי, על תכונותיו וחסרונותיו, אוירא דארץ ישראל - הרי לא מילתא זוטרתא היא. שמא נתגבש במשך התקופה הקצרה לפי הערך טיפוס טהור של יהודי ארצישראלי בעל תכונות עצמיות משלו, שאין להשוותו כלל עם היהודים משכבר ועם היהודים של ההווה שמכל ארץ אחרת?

הח' המשורר דוד זריצקי בארץ

בשבע העבר הגיע ארצה להשחק ראשי המרכז האירופאי של פועלי אגודת ישראל ומעורכי "בשער" העתון הח' דוד זריצקי הנו מגדולי המשוררים שוב ששימש כלי מבטא מרכזי של פא"י באירופה ורשמו היה ניכר על כל הגולה היהודית באירופה. נסע בשליחות התנועה הרבה, באירופה ובארצות הברית. בפריס יצא לאור ספר שיריו. אויסנעט-ריקנדע אויגן, שעשה רושם עז בעולם היהודי. הח' זריצקי ידוע גם לקורא "שערים" מיצירותיו שפורסמו בעתונתו. התנועה מקדמה את פניו בברכה חמה. בפרוץ המלחמה מלט את נפשו בברחו לרוסיה. לאחר גמר המלחמה חזר לפולין במקום שהסצרף מיד לקבוצת הסעילים שהקימה את התנועה בפולין. מוסלף עבר לפריס, במקום שהיה מי

שערים. ג' תמוז תש"ט

– לא.

ישבתי לי על גבי ספסל אי שם בהמונו של כרך וזרם הבריות האצות שטפני. התקרבלתי במחשבותי והעליתי בזכרוני כל אותם הטיפוסים שהיהודיים שראיתי בעשרות המדינות שעברתי – ומצאתי.

הן, הרי זו ברונזוויל או וויליאמסבורג, בחיי, זאת הפרוצה וזאת המחופה, אלה השיחות והוא היחס, זאת האיצה להעשיר וזו הרדיפה אחר המותרות וזה הצער באין להשיגם וזאת העייפות בעיניים אחרי סבלו של יום וזאת הגשמייות שהחרידה כל רמ"ח אבריו של אדם – העתקה נאמנה מברונזוויל. אלא שהוא אומר שלום ותודה ושם אומרים האו דו יו ותנק יו.

ויהודי אמריקני זה הגר בארץ ישראל, כשהוא רואה עולה חדש, מעולף מהחום שלא הסכין לו, רץ ממשרד למשרד, מתור לתור, מבקש עזרה או דירה, מבקש את מטענו שפוזר בין כל המחסנים שבארץ, רק לא באותו מקום שבו היה צריך להיות מונח – הריהו מניד ראשו כאותו שבאמריקה שעה שהוא רואה "ירוק" ומפטיר בחיוך שטוף זיעה:

– אין דבר, יהיה אול רייט.

אלא שהוא סח את הדברים בעברית.

***

על פני כל הכבישים בארץ רצות מכוניות דחוסות בתיבות, צרורות, ליפטים, ארגזים. כאן מזדקר כרע של מיטה ושם מצטלצל מתוך הארגז צליל של פסנתר ומתוך דפנו הפרוצה של ארגז משתרבת לשון אדומה של בגד מפואר. כל אלה רצים אל הנמל או מהנמל, אל מחסני המכס. ובמכס יושבים פקידים, אצל הפקידים הקטנים שולחנותיהם מלאים ניירות ואצל הפקידים הגדולים השולחנות ריקים. הפקיד הגדול – לא יאה לו להתעסק בקטנות.

כאן מדינת ישראל.

ואני עקשן. אפילו כאן אצל הפקיד הגדול חיפשתי ניצוץ של אותם היהודים שביקשתים בעיר ולא מצאתים.

פגש אותי זוג עינים של פקיד מכס שוויצרי, צרפתי או אמריקני. הוא אמנם דיבר עברית נהדרת, אבל הסתכל בכל הלשונות שבעולם, רק לא בעברית. הוא היה קריר ומהוגן. נער הגיש לו כוס תה עם לימון, פלח הלימון היה כושל על הזכוכית וחיוך נכנע של הנער ריצד כנגדו, הוא פתח את סקרנותי, סקרנותו של סופר, במבטו האחד, וכשאמרתי לו שאין לי במטעני שום דבר החייב במכס, העיף עלי הבטה של פקיד צרפתי או ארגנטיני, מבט עין שאמר: מכירים אתכם יהודים ואת עסקי השוק השחור שלכם.

– לפתוח את הארגזים.

קבלת סנים למשורר דוד זריצקי בחסד חיים

קבלת סנים חגיגית ומופנית מיוחדת לחי המשורר דוד זריצקי, בשיק פי בלק, בקיבוץ חסד-חיים, במסגרת שהתקיימה תחת כפת השמים, הסתתרו כל חברי הקיבוץ, הנוצרים ועשרות האורחים – חברי מרחצות הירוק בת"א, שישבו באולם שבת בקיבוץ.

את ברכת היצירה הנפלאה של פועלי אגודה ישראל וקיבוץ חסד-חיים ספר החי הרב קלטן כחוא – שפדו בבריו של ספונדו והחפזות והמכריחות של החי זריצקי למען התנועה ורשימתו, בהיותו אחד מראשי הוועדה האירופאית של פועלי אגודה ישראל בפרס ובשבד ללא ליאות בכל שטחי הפעולה. כן הזכיר את השינוי הארטיסטי שביד התנועה, במסגרתו בארצות אירופה ואפריקה, בשליחות התנועה.

ברכת משרתת, שפרסם נמסרה פ"י החי אריה אלברט, בברכתו שפד על יצירי החי הספרותיות של החי זריצקי ועל עבודתו במשרתת, בשפדו, בסאון הסרדו האירופי של סאני בפרס, שדחה אחד הנוצרים הראשיים לעידוד החפזים הדוידים באירופה שלאחר הסלמה – והבנתם לחי תורה ולעליה לארץ ישראל.

במסגרת זכירו שפד הנאם על השירה החדית ורשלה בחי עם ישראל ובנק הארץ – הזכיר את הקולו שזריצקי יתרום, עזר רבות בשינוי גם בארץ חריפה שחפזה לקינות השירה הארצי ישראלית-החורית.

בסגן מרחצות הירוק של סאני בת"א, בירך את המשורר – החי סשה פונט, שפדו בברכתו על פירסומו של זריצקי עוד כאלוין שלשני הפלחמה על חלקו הרב בקיצוב דמותו זמני הפליטים באי-רופה שלאחר השואה.

במסגרת זכירו פנה החי פונט בקריאה לחברי הקיבוץ – שיחתו לזכור את התנועה כחלוציותם וכי ירכזו פסגים את כל ציונים בדרך החלוצית-פעילית תורנית את יסודות של התנועה.

המשורר מרדכי אלפי הקריא את שירו "רומא וירושלים".

האירח המשורר החי החי זריצקי פנה למרדכי – והגיש את התפארתו החי רגשות מרואה עיניו בחסד חיים ומצורת החיים החורית סה. פנה אני רואה שכל עבודתי עבוד התנועה ורשימתו, בשינוי האירופי, לא תינתן לשוא – וכי כדאית היתה, חפזי חיים שסטה הפגדלור והאנכי הסואבת לכל עבודת התנועה בטולה – ואכן, לא טעיתי.

המסיבה היתה פלולה במרחצות שבת – ועסקה רחוק פז.

שערים. כ"ד תמוז תש"ט

מפצחים את פסי הפח ומשברים את הקרשים. הארגז והעולה החדש נשארים על מקומם מיואשים, עד שניגש אחד פועל:

– אדוני, אני אוכל לעשות את המלאכה. לירה.

בעד הורדת הארגז מהאניה כך וכך, בעד העברתו אל המחסן כך וכך, בשביל הוצאתו מהמחסן והעמסתו על המכונית כך וכך, בעד הורדתו מהמכונית והעברתו אל חדר המכס כך וכך, בעד תיקון הארגזים כך וכך, הורדה, העמסה, הורדה, העמסה – סך הכל...

– אין דבר. יש להם פריג'ידרים, רדיו, רהיטים, פסנתרים, יש להם ילדים מתים זרועים ופזורים על פני כל אירופה, יש להם מספרים על היד, יש להם גז ועשן, – קחו רבותי! באו גבירים, עשו פרנסה, יש להם ליפטים, בתי חרושת שלמים הם מובילים ואנחנו התגלגלנו על החול וייבשנו ביצות – קחו כל מה שאלקים בלבו. יהלומים להם, טמונים באמתחותיהם, וקילוגרמים של זהב, יש להם פסים שחורים על גופיהם מפרגוליהם של היטלראים, יש להם איצטמוכות רקובות וריאות שחופות ועצמות מוכות שגרונ וראשים מרוטשים – קחו! עתה הזמן. רק עברית תדברו.

* * *

אשתקד לעת הזאת הייתי באמריקה.

א-א-א! מה שלומך, דוד, אתה חי? נשאר אחד לבדו, מה? את הכל נשא העשן בתאי הגזים, מה? איי, איי, בוא ניקח סנדביטש ונסעד לבנו, פנאי אין לי, אלא בן עירי – שאני. מה, אינך אוכל? קח לפחות "טשטטרפילד", מה, אינך מעשן? היכנס פעם אלי "לסאפר", אבל לא יותר מאוחר מאשר שבע בערב, שאחרי כן אני הולך "לשאו". אל תדאג, יהיה אול-רייט. ומה אתה אומר לאמריטשקה גנב שלנו (הוא מצביע על אמפייר סטייט בילדינג), הקימו בנין, מה? וכי מה אתה חושב? יהודים. כל זה עשו יהודים, אלא שאינם רוצים להיראות. מה לך מתעצב? "ירוק", חה, חה. לפני ארבעים שנה הייתי מוטל תשע אמות באדמה, אפיתי כעכים, טאטאתי את הרחובות ואספתי פרוטות לחם מפחי האשפה, והיום אול-רייט (כאן באה טפיחה על הכתף). ראית את הפיקטשור שלי בפיפר? אראה לך. ביי ביי. היום אני בארץ ישראל.

א-א-א-א-א! ר' דוד, מה שלומך? מה, מכל מקום נמשך לארץ שלנו, הרי בכל זאת שלנו, מה? עולה חדש, אימתי בא? זה רק לפני שבועיים? אין דבר, מה הרעש, כתר-זעיר, עוד תשבע מנת הצרות והסבלות דיך, שמא תגמע כוס גזוז? אינך שותה? קח לפחות "דובק 10", גם זה לא? היכנס אלי פעם, אבל רק מאוחר בערב. אני כל כך עסוק ורדוף, כ-ל כ-ך! נשארו, איפוא, קומץ קטן וגם אתה כבר באת, נו, נו, קשה מאד, אין לו דירה למר? בבית עולים? אילו סחתי לפניך כמה סבלתי אני בחולה ובמקומות אחרים ועכשיו בצבא. כסבור אתה זה מהדברים הקטנים? מלחמה, אני הייתי מחסנאי, ומלחמה זו מלחמה. אין דבר, יהיה טוב, קצת סבל ועינויים, כדרך שעברו עלינו, לא יזיקו לך, חה, חה, אלא מה, אתם כבר סבלתם דייכם? ומה אפשר לעשות, גם אני ישנתי זמן רב באוהל חיות, כך דרכו של עולם. ביי, ביי. אלא שהוא דיבר עברית.

שערים. י' תמוז תש"ט.

להוספה לרשימת התפוצה
נא שילחו את המילה "הוספה"
לתיבת המייל "נר לדוד" - nerledovid@gmail.com